

2019 YILI PHASELİS KAZISI EPİGRAFİ RAPORU

Doç. Dr. Nihal TÜNER ÖNEN

Akdeniz Üniversitesi Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü

2019 Yılı Phaselis kazıları kapsamında Kuzeydoğu Nekropolis'te bulunan dört mezar yazıtı ile mühürlü amphora kulbu üzerindeki yazıt çalışılmıştır.

1. Epaphrodeitos ve Dosithea'nın Mezarı

2019 yılında, Kuzeydoğu Nekropolis alanı içinde Kuzey Yerleşim'e doğru en üst kotta yer alan L 29 nolu kireçtaşından semerdam kapaklı lahit mezar. Lahdın ön yüzünde işlenmiş olan 0.75 x 0.62 m ölçülerindeki tabula ansata içerisine 14 satır yazıt kazınmıştır. Lahdın kayacı breş olduğundan lahdin gebelinde tahribat tespit edilmektedir. Tabul içinde de kayacın bozulması ve parçalanmasından dolayı yazıtın



Epaphrodeitos ve Dosithea'nın Lahdi

okunmasında zorluklar yaşanmaktadır. Tabula içine sığdırılmaya çalışılan yazıtın sağ kenarda tabula çerçevesine taşıdığı tespit edilmektedir. Yazıttan buradaki lahdi Apollonios'un oğlu Phaselisli Epaphrodeitos (Ἐπαφροδείτος Ἀπολλωνίου) ile Aristaineta'nın kızı Dosithea'nın (Δωσιθέα | Ἀρισταινέτα) kendileri için yaptırdığı anlaşılmaktadır. Burada Dosithea'nın soy atası olarak annesinin adının veilmesi dikkat çekmektedir. Lykia'da böylesi Roma Dönem'i örnekleri (krş. TAM II 53, 453, 611, 1053 , 1122, 1162 ... etc.)¹ bilinmesine rağmen Phaselis'te bu durum ilk defa belgelenmektedir. Ayrıca Epaphrodeitos tarafından azat edilen Moles'in (Μόλην τὸν ἡλευθερώμενον ὑπὸ τοῦ Ἐπαφροδείτου) de mezara konulmasına izin olduğu belirtilmektedir. Bunlar dışında işlem yapanların Athena Polias'ın (Ἀθηνᾶ Πολιάδι) kasasına ceza ödemeleri gerekmektedir. Tanrıça Athena'nın Phaselis'in baş tanrısı olduğu hem antik kaynaklardan hem de epigrafik belgelerden bilinmektedir. Tanrıçanın kasası epigrafik olarak MÖ V-IV. yüzyıla tarihlenen iki adak yazıtında belgelenmiştir². 2018 yılında teritoryumda sürdürülen yüzey araştırmasında ise ilk kez bir mezar yazıtında belgelenmiştir³.

¹ Lykia'daki anne soyu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. S. Pembroke, "Last of the matriarchs. A Study in the inscriptions of Lycia" *Journal of Economic and Social History of the Orient* 8 (1965) 217-47

² TAM II 1181 ve N. Tüner Önen – F. Yılmaz, "A New Athena Polias Votive Inscription from the Phaselis Acropolis", *Adalya* XVIII (2015) 121 vdd.

³ 2018 yılı raporunda da bilgisi verilen söz konusu yazıt yayına hazırlanmaktadır.

2. Kougas'ın Mezarı

2019 yılında Kuzey Nekropolis'te 3.Kd.L15 olarak numaralandırılan kireçtaştan khamosorion kırma çatılı lahit mezar. Olasılıkla depremler dolayısıyla ters dönen lahit oldukça yıpranmış durumdadır. Yazıtı taşıyan 0.43 x 0.79 m ölçülerindeki tabula ansata yüzeyinde de derin çatlaklar ve yeryer kopmalar bulunmaktadır. Yazıtın konumu da hem estampaj almayı hem de



Kougas'ın Mezarı

okumayı zorlaştırmaktadır. Oldukça büyük boyutlu olan söz konusu mezarın ön yüzüne işlenen tabula ansata içerisinde sadece üç satırlık bir yazıt kaydedilmiştir. Olasılıkla alt kısmı vacat bırakılmıştır. Buradaki yazıttan söz konusu mezarın Asas oğlu Kougas'a () ait olduğu öğrenilmektedir. Kougas ismi Roma Dönem Doğu Lykia'sında bilinen bir isimdir. Phaselis'te de hem teritoryumda hem de kent içinde belgelenmiştir⁴. Babası Asas'ın ismi ise günümüze kadar sadece Onobara ve Trebenna'da belgelenmiştir⁵.

2. Hermas'ın Mezarı / Osthetek ?

2019 yılında Kuzey Nekropolis'te 3.Kd.L15 olarak numaralandırılan khamosorion lahdi çevreleyen duvarın batı kısmında devşirme malzeme olarak kullanılmıştır. Yazıtlı yüzeyi öne gelecek şekilde duvara örülen 0.14 x 0.28 m ölçülerindeki bloğun diğer kısımları görülememektedir. Bu sebeple bir osthetek olup olmadığı kesin



Herma'sın Mezarı

değildir. Fakat kentten ele geçen benzer örneklerin osthetek olması dolayısıyla bu mezarın da öyle olduğu tahmin edilmektedir. Duvar örgüsü sırasında üzeri harçla kaplandığı için kısmen harflerde tahribat olmuştur. Üstte, ilk satırın ortalarına doğru inen bir kırık vardır. Üç satır

⁴ Krş. N. Tüner Önen, "Annäherungen zur Geschichte der Stadt Phaselis auf onomastischer Grundlage: Ein Studium der Namen aus Phaselis und ihrem Territorium", *Phaselis I* (2015) 55.

⁵ LGPN VB 72. B. İplikçioğlu tarafından çalışılan ve henüz yayınlanmamış olan bu yazıtlardan Onobara'da belgeleneni üzerinde genetivus casus'ta Ασου olarak geçtiği belirtilmiştir.

olarak kazınan yazıtın harf karakterleri ve stili Hellenistik Dönem'e işaret etmektedir. Yazıtta mezar sahibi olarak adı geçen Embromios oğlu Hermas'ın bir hekim olduğu öğrenilmektedir.

3. Mezar Yazıtı

2019 yılında Kuzey Nekropolis'te, kuzey Liman'dan nekropolis'e geçişte konumlanan Tapınak Mezar'ın yakınında bulunan 0.18 x 0.19 x 0.10 m ölçülerinde kireçtaşından mezar steli. Alttan profillendirilmiş olan stelin üst kısmı kırık ve sadece bir satır yazıtı korunmuştur. Burada son satır söz konusu olduğu için muhtemelen mezar sahibinin babasının adı yer almaktadır. Söz konusu isme ait sadece dört harf net olarak korunabilmiştir. Fakat satır başında bir alpha harfine işaret eden emareler okunabilmektedir: - ΑΝΔΡΟ-.



Dolayısıyla burada, Aleksandros başta olmak üzere, sonu *-andros* ile biten, genitivus casusta Kleandros, Menandros, Aristandros, Lysandros gibi isimler beklenebilir

4. Amphora Mührü

2019 yılında Kuzey Nekropolis'te, 3Kd.L15 nolu lahdin yakınında ele geçen mühürlü amphora kulbu. Rhodos tipi dikdörtgen mühür üzerinde üç satır yazıtı okunmaktadır. Rhodos tipi dikdörtgen mühürde okunan ἐπι Καλλικράτηος Καρνείου yazısı, söz konusu amphora için tarihlendirme ve menşei tanımlama imkânı sunmaktadır. Zira Kallikrates daha önceden Hellenistik Dönem'e tarihlendirilen eponym memurdur. Bu amphora Haziran-Temmuz aylarına denk düşen Karneios ayında, Kallikrates'in rahipliği (Helios) sırasında üretilmiştir. Mısır ve İtalya Tarentum'da benzer mühürler kaydedilmiştir .

